

MIRCEA DRĂGAN

I – TRECEREA PRIN ... CUVÂNT

Încercarea de reconstituire a vieții unui artist și pedagog de talia lui Mircea Drăgan, personalitate cunoscută de foarte mulți critici, cronicari, regizori și actori, într-un cuvânt: cineaști, cât și de marele public din sălile de cinematograful, incumbă din start asumarea unui risc, a unei mari răspunderi, întrucât monografia devine ea însăși o provocare pentru imaginea personalității artistului formată prin fenomenul mitologic specific cinematografului, mai precis a oamenilor care, prin natura profesiei, au fost implicați cu toată ființa lor în meandrele producției de film. Opera realizată de regizorul Mircea Drăgan, până acum, ne îndreptățește la acest pas; spun până acum, pentru că el trăiește, lucrează, educă viitori cineaști, dar nu mai face filme...

De ce nu mai face Mircea Drăgan filme? Întrebare stringentă, actuală și pentru alți regizori... Această întrebare retorică ar fi posibil să fie întoarsă în chip socratic pe altă față: de ce nu mai aduce Mircea Drăgan premii de la festivalurile de film care l-au făcut celebru?

Cu răbdare și fără patimă, să pășim printre „pilonii” unei vieți, asumându-ne o proprie obiectivitate/subiectivitate pentru a vedea cum și de unde a apărut Mircea Drăgan.

Acum, când cinematografia noastră este într-un artificial crepuscul, e bine să încercăm a lăsa celor ce vin dovezi clare că în România s-au făcut filme. Filme care într-un timp „defilau” prin lume, luau premii, se scria despre ele... Iar aducerea în față a personalităților filmului și culturii cinematografice din țara noastră, este un dat fundamental și o datorie de onoare. Istoricul trebuie să se ridice deasupra patimilor mărunte și meschine, a vrajei, a urii, a nedreptăților de tot felul, iscate din interese conjuncturale și să compună pentru cei nou veniți o imagine în care să domnească bunul simț și, mai ales, obiectivitatea. Aducerea pe scena confruntării a evidențelor, în cazul de față filmele realizate de regizorul Mircea Drăgan, talentele pe care le-a modelat, nu face decât de creeze un proces de restituire și să se constituie într-un răspuns pertinent la orice controversă sau contestare.

La începutul acestei reveniri-restituirii asupra unui om legat prin toate fibrele ființei sale de destinul cinematografului românesc, trebuie să spunem din capul locului că viața regizorului și profesorului Mircea Drăgan nu poate fi relatată oricum. Pentru că e o viață de om trăită intens pe platourile și locurile de filmare, dar și la catedră, într-o profesie extrem de dificilă, aceea de a șlefui noi talente pentru cinematografia națională. Fără a face și din acest fapt un titlu de glorie, trebuie spus răspicat: la clasa regizorului Mircea Drăgan s-au format mulți regizori cu „state de serviciu”, consistente în producția de film din România. Amintim printre alții pe: Radu Gabrea, Mircea Daneliuc, Cristina Nichituș, Doru Năstase, Domnița Munteanu, Șerban Marinescu, numărul lor fiind de ordinul zecilor.

Dincolo de orice păreri vehiculate în legătură cu menirea de pedagog, nimeni nu poate să facă abstracție de o evidență certă: regizorul-pedagog Mircea Drăgan a slujit această profesie, unde este cel mai greu să te detașezi de propria ta vocație de artist, pentru a îndruma un alt viitor regizor, fără ca acesta să devină o copie banală a **MAESTRULUI**.

Realizarea monografiei regizorului Mircea Drăgan vine dintr-o dorință legitimă de a restitui în întregul său datele unei personalități de excepție, cu ascendența sa, cu toate meandrele inerente unei cariere longevive.

Ne aflăm în fața unui „caz” în care personalitatea evocată în monografie a străbătut mai multe „straturi” de **timp**; ea se află alături de noi, putem să o abordăm, să discutăm cu ea. Așa cum de altfel am amintit, nu faptele senzaționale constituie obiectul lucrării prezente, ci descoperirea resorturilor ascunse ale formării personalității regizorului Mircea Drăgan, analiza muncii sale artistice pe platoul de filmare din studioul sau pe marile arii geografice unde a recreat pe peliculă legenda originară a poporului român.

Interesant este să aflăm de unde a acumulat atâta energie, tenacitate și perseverență, toate dublate de talent, pentru a realiza filme de succes, premiate cu importante trofee la festivaluri internaționale? Mircea Drăgan se înscrie într-o galerie de oameni de excepție, care nu-și clamează celebritatea la orice colț de stradă, nu se bate cu „retoricele sulii”... Dimpotrivă, ceea ce ce derutant pentru momentul actual, este că avem în față un om care păstrează o demnitate exemplară, tocmai acum când procesul democratic a scos la iveală atâția ipochimeni. După un deceniu de la schimbarea politică și socială din România, foarte mulți tineri cineaști se întreabă (și pe bună dreptate): cum se reușea înainte de '89 realizarea atâtor filme în România. Întrebare legitimă, dar la ea nu se poate răspunde în mod superficial, demagogic și tendențios pentru că producția de film presupune un nivel ridicat al economiei naționale, care își poate permite să aloce un surplus important din bugetul său pe un produs care nu întotdeauna aduce rezultatul scontat.

Predestinat sau nu, regizorul Mircea Drăgan venea pe lume în familia lui Tudorache Drăgan, fiul lui Panait Drăgan, om gospodar, mare iubitor de cai, în localitatea Țibănești, județul Brăila. După mărturia regizorului, bunicul său, Panait Drăgan, avea cei mai frumoși armăsari din sat pe care îi strunea cu pasiune. De la această pasiune pentru cai i-a venit și sfârșitul vieții; puternicii armăsari au pornit într-o goană nebună, iar Panait scăpând hățurile, acestea l-au înlănțuit și i-au strivit pieptul.

Destinul lui Mircea Drăgan va fi marcat, înainte de a se naște, de această neașteptată cavalcadă. Tudorache Drăgan, tatăl regizorului, rămas orfan la vârsta de șase ani și-a dat seama că visul lui de a studia, de a învăța carte nu se putea împlini. Rămânea ca cineva, care încă nu venise pe lume, să îplinească tot ce-și dorise Tudorache Drăgan. Cu toate că greutățile tindeau să-l copleșească, Tudorache Drăgan, de obârșie ardelean, nu s-a lăsat înfrânt. Tenace și perseverent, și-a dat seama că drumul lui în viață mergea nu spre carte, ci spre munca utilă și practică. La vârsta de 13 ani pleacă la Brăila, unde învață pe rând tâmplărie, cizmărie și deprinde măiestria de a construi case. Cu toată munca destul de grea pe care o îndeplinea, dragostea de carte nu l-a părăsit niciodată. Citea, scria versuri, făcea planuri și schițe pentru diferite lucrări. La 18 ani părăsește orașul Brăila și se stabilește în ținutul Târgoviștei, în localitatea Gura Ocniței, loc în care o va cunoaște pe mama viitorului regizor, Elena Rotaru. Aici Tudorache își va da întreaga măsură a talentului său, va lucra la

sondele de petrol, va construi case, dar va primi și un **dar** din partea soției în ziua de **trei octombrie 1932**, pe Mircea... Asupra sa se va revărsa întreaga dragoste și pasiune, tot ceea ce tatăl nu reușise să realizeze în tinerețea sa: aceea de a deveni om cu carte.

Aminteam de sfârșitul tragic al bunicului său, mare iubitor de cai, pentru că această pasiune se va transmite nepotului său, care va ști să folosească expresivitatea și frumusețea trupului lor năvalnic, transferându-le pe suportul de celuloid în filmele: **„Dincolo de brazi”**, **„Setea”**, **„Neamul Șoimăreștilor”**, **„Columna”**, **„Frații Jderi”**, precum și în toate filmele în care se evocă un trecut istoric emoționant.

Dar, până la strunirea unor întregi armate de actori și figuranți ce dădeau (prin dreptunghiul fotografiei) imagini plastice de o frumusețe neîndoielnică, să urmărim drumul copilului Mircea, devenit prin grația sorții, centrul atenției întregii familii, implicit a tatălui său, Tudorche.

Cu toate că nu a locuit mai mult de patru ani în Gura Ocniței, regizorul își amintește cu emoție de primii pași ai copilăriei sale... Gura Ocniței, cum am pomenit, era înconjurată de sonde, iar una dintre ele, într-o zi, a luat foc. Era vorba de sonda de la Moreni. Cu toate eforturile depuse de inginerii și sondorii de acolo, aceasta nu putea fi stinsă. Atunci ingeniosul Tudorache va propune conducerii companiei o soluție demnă de interes, dar care nu a fost luată în seamă: el proiectase un clopot ce trebuia să fie transportat pe un cărucior pe șine de cale ferată, ca o drezină. Clopotul trebuia așezat deasupra sondei care ardea și apoi, printr-o coborâre bruscă, focul avea să se stingă.

(Peste ani, regizorul Mircea Drăgan va relua un episod asemănător din viața plină de pericole a celor care se aventurează în stingerea uriașelor incendii petroliere, în filmul **„Cuibul salamandrelor”**...).

La vârsta de patru ani, părinții lui Mircea, soții Drăgan, Tudorache și Elena, se mută la București, locul care va marca fundamental existența viitorului regizor. Schimbarea locuinței și a localității nu va fi nici pe departe un simplu episod în viața sa.

Bucureștiul anilor '30 – '40, cu farmecul său, unde domneau deopotrivă viața luxoasă, dar și cea modestă din cartierele mărginașe, îl va adopta pe copilul de patru ani și îl va integra în ființa sa, asemeni unui fiu născut pe meleagurile sale. Fără a inisista prea mult, trebuie să amintim că, odată stabilit pe Șoseaua Chitilei, tatăl Tudorache Drăgan construiește o nouă locuință, aceasta având un teren împrejmuit de aproape trei sute de metri pătrați. Aici se vor petrece majoritatea episoadelor legate de copilăria și adolescența regizorului Mircea Drăgan.

Elev la școala primară, pe lângă pasiunea pentru carte, insuflată de ambițiosul său părinte, Mircea Drăgan se apropie cu emoție de arta spectacolului. Joacă la început roluri de copii în piese pentru copii, apoi roluri din ce în ce mai mari, până la a acoperi o stagiune la Sala Savoy.

Viața tumultuoasă a Capitalei îl va atrage ca un magnet din ce în ce mai mult. Există acum în ființa lui Mircea Drăgan o căutare, o luptă cu „îngerul” cum spune legenda biblică, atunci când el participă la concursuri școlare pe care le câștigă, la concursuri literare unde își încearcă până în ale scrisului. Toate acestea vădesc formarea unui caracter, care va lupta cu toate greutățile ce îl vor căli pentru confruntări viitoare, nu puține în... industria filmului, pe care, literalmente, o va stăpâni... Aminteam de câteva concursuri literare pe care le câștigă. Tot timpul Mircea Drăgan va fi atras de

Cuvânt, de frumusețea lui, de ceea ce poate să exprime. Patima scrisului i se transmisese de la tatăl său, care, cu toată munca grea, își găsea timp, așa cum aminteam, să scrie poezii, să compună povești.

Drumul lui Mircea Drăgan în copilărie părea lin și fără obstacole. Dar, tăvălugul Istoriei...

Război...

Tatăl este mobilizat, la Arsenalul Armatei. Aici va lucra un timp, după război, împreună cu tatăl și fiul Mircea Drăgan, angajat ca electronist. În același timp, cu toate vicisitudinile războiului, merge la școală și, când este liber, vede filme...

Era război și în București existau peste patruzeci de săli de cinematograf.

În anul 1944 familia Drăgan, fără Tudorache, se va retrage un timp în zona Radnei, la Lipova, unde va rămâne până la sfârșitul războiului.

Stabiliți la Lipova, membrii familiei Drăgan aveau să mai treacă prin momente destul de grele.

Sfârșitul războiului era iminent. Presiunea Alianților creștea din ce în ce mai puternic, iar nemții și ungurii deveneau și ei din ce în ce mai furioși... Calvarul se termină odată cu ruperea legăturilor României cu Germania. Familia se întoarce în București. Pentru țară începeau vremuri dramatice, complicate, cu ecou până în zilele noastre.

*

După absolvirea școlii primare, unde se evidențiasse an de an prin premii, în anul 1943 susține un concurs de admitere la Colegiul Național Sf.Sava, unde reușește fără loc. Este nevoit să urmeze un an cursurile Liceului „Barbu Ștefănescu Delavrance”, apoi prin tenacitatea și perseverența tatălui său, este primit la Colegiul Sf.Sava, în anul doi.

Intrarea la colegiu înseamnă contactul cu o altă lume, mult mai ambițioasă și cu un nivel mult mai ridicat al competenței. De altfel, regizorul își amintește cu mult respect și mândrie de anii petrecuți la Colegiul Național Sf.Sava. Aici ia contact și cu teatrul adevărat; în sala de spectacole a colegiului se desfășurau reprezentațiile Teatrului Național, a cărui clădire fusese distrusă de bombardamentul german din august 1944.

Acum putem să confirmăm că se conturează în mod fundamental viitorul regizor, pentru că aproape tot repertoriul anilor 1944 și 1945 al Teatrului Național, care era însuflețit de o pleiadă de mari actori și regizori, va trece vizual în bagajul spiritual al elevului Mircea Drăgan.

Drumul spre școală era presărat cu sălile de cinematograf: **Marconi, Marna, Volta, Buzești**, iar pe bulevard – **Capitol, Trianon** și altele. După o perioadă când pe ecranele Capitalei rulară cu precădere filme germane și italiene, se perindau ritmic foarte multe producții americane și... sovietice, care nu după mult timp vor constitui vioara întâi în materie de spectacol cinematografic.

Criza economică îl determină să părăsească frecventarea la zi a ultimei clase de liceu și să o continue la seral. Acum se angajează la M.F.A., ca electronist în tehnică de transmisiuni radio.

Când termină liceul, în anul 1950, este atras de un anunț privind organizarea unui concurs pentru secția **regie de film a Institutului de Artă Cinematografică**. În 1951 se prezintă la acest concurs la care participau aproape 6000 de candidați veniți din toate colțurile țării.

Intrarea la cursurile de regie de film, în Institutul de Artă Cinematografică, îi oferă posibilitatea lui Mircea Drăgan să-l cunoască pe profesorul **Dinu Negreanu**, unul dintre primii regizori de film, angrenat, alături de **Jean Mihail, Jean Georgescu și Victor Iliu**, la instituirea cinematografilei productive în țara noastră. Pășesc împreună cu Mircea Drăgan pe băncile institutului pentru a învăța meșteșugul regiei și al aparatului de filmat: **Alexandru Boianțiu, Paul Cojocaru, Aurel Copos, Iulian Mișu, Manole Marcus, Mircea Mureșan, Mircea Iva, Olga Zissu, Ion Niță** și peste un an, **Mihai Iacob**, transferat de la clasa de actorie.

Efectul încercărilor literare de la concursurile școlare îl determină să încerce să publice la revista „Contemporanul”, ceea ce și reușește. Aici el face de toate: scrie articole despre filmele vizionate, articole programatice, corectează, este „cap limpede”... Munca redacțională se desfășoară în paralel cu anii de studenție. Tânărul regizor este interesat deopotrivă de filmul românesc, dar și de cel străin.

Cronicile semnate în revista „Contemporanul”, erau din ce în ce mai variate și mai pertinente, meseria deprinsă în redacție îi va servi mai târziu când, angrenat în procesul de modernizare a învățământului artistic teatral și cinematografic, va concepe, la început sub formă de proiect, apoi definitiv „**Programa analitică pentru regie de film**”, aproape un manual de specialitate, deziderat al multor regizori de pe mapamond.

1955. Mircea Drăgan termină facultatea, șef de promoție. Filmul său, o ecranizare după I.L.Caragiale, „**În vreme de război**”, convinsese. Alături de operatorul George Cornea, cu care va mai realiza destule filme, Mircea Drăgan realizează o transpunere veridică, păstrând un echilibru între litera nuvelei și povestirea cinematografică, fără să altereze spiritul fantast al lucrării lui Caragiale. Pentru prima dată joacă în film actorul Amza Pellea, care peste câțiva ani va deveni un nume în cinematografia românească și Cristea Avram care, din păcate, nu-și va împlini vocația de actor în România.

Înzestrat cu ochiul selectiv de adevărat regizor, Mircea Drăgan va lansa în cariera sa foarte mulți actori ce vor deveni cu timpul vedete în filmul românesc. Având o rară capacitate de examinare, o intuire a omului din fața sa, dar și o răbdare de fier, dublate de fermitate în acțiune, regizorul a reușit în majoritatea filmelor să imprime conduita comportamentală a colaboratorilor săi, în speță actorii, spre atingerea punctelor cheie din concepția regizorală.

II – DINCOLO DE CUVÂNT, FILMUL

Mircea Drăgan, devenit acum regizor de film cu „acte în regulă”, este angajat, prin repartiție guvernamentală, la Studioul cinematografic „București”.

De multe ori Destinul i-a fost favorabil lui Mircea Drăgan... Pentru regizorul, format în primii ani ai deceniului '50, important era să porceadă la treabă și să facă filme. La început, mizând pe cartea prieteniei și colegialității, care îi va da peste nu mult timp o lecție usturătoare de viață, Mircea Drăgan intră în producție împreună cu doi colegi de facultate, **Iulian Mihu** și **Manole Marcus**, pentru a regiza filmul „**Se ridică ceața**”. Scenariul era scris după câteva schițe și nuvele ale lui **Alexandru Sahia**, lui Mircea Drăgan revenindu-i episodul „Întoarcerea tatei din război”.

După câțva timp cei doi colegi de regie, Iulian Mihu și Manole Marcus, îl „scot” din echipă. În 1957, Mircea Drăgan realizează totuși, în coregie cu Mihai Iacob, filmul „**Dincolo de brazi**”. Filmul, după o nuvelă de Petru Vintilă, evoca un fapt semnificativ din timpul ultimului război mondial, petrecut în trecătoarea de la Cheile Bicazului. Aici, un ofițer și un ostaș din Armata Română, ajutați de un grup de țărani munteni, atacă un detașament german în retragere, detașament ce voia să cucerească strâmtoarea. Lupta eroică a românilor este redată cu simț cinematografic și cu o mare pricepere în regizarea scenelor de masă. De altfel, cronicarul Valentin Silvestru nota, prudent, exigent chiar, fără a uita să remarce mijloacele folosite în realizarea filmului: *„Amatorii de rafinamente cinematografice și subtilități imagistice nu vor găsi aici ceea ce caută. Filmul e construit cu simplitate și modestie, cu folosirea temeinică a mijloacelor cinematografice, cu o mai bună știință a ritmului decât a compunerii savante a cadrului. Regizorii intervin energic, mai ales în scenele de masă: goana convoiului militar românesc – peste câmpuri și prin bălți, cu ocolișuri și întortocheri în care caii se împiedică și cad, roțile furgoanelor și chesoanelor se împotmolesc până la butuci, călăreții aleargă buimaci de la un capăt la altul al coloanei – e construită cu iscusință”*.

„**Dincolo de brazi**” rămâne un episod singular în filmografia regizorului, ca experiență de coregrafie.

Asimilat într-un fel de filonul faptelor dramatice din viața poporului român, Mircea Drăgan, cel puțin în prima parte a carierei sale, nu putea să nu valorifice cu multă eficiență și nu cu mai puțin talent, subiecte care îi ofereau posibilitatea să facă regie de film cu adevărat. Ceea ce s-a și întâmplat, fiind încununat cu lauri și multe elogii din partea criticii, la realizarea filmului „**Setea**”, după un scenariu de Titus Popovici. **Scenariu** și nu **roman**, pentru că același scriitor, autor al romanului „**Setea**”, devenit scenarist, a reșezat în formă cinematografică subiectul unei cărți celebre în epocă.

Filmul vizionat și astăzi, păstrează aceeași emoție transmisă și prin imaginile în care vedem întruchipări ale personajelor de actori la debut ca, de pildă, **Ilarion Ciobanu** în Mitru Moț și pe actrița **Flavia Buref** în Iuliana, la al doilea film al său (debutase de drept în „**Dincolo de brazi**”). Jocul celor doi, precum și al lui Alexandru Virgil Platon, actori tineri și fără experiență în film, este condus cu o știință regizorală de Mircea Drăgan, astfel că filmul deține o unitate dramatică armonioasă, ținând cont de faptul că distribuția cuprinde și nume celebre din teatrul românesc, **George Calboreanu**, **Jules Cazaban**, **Ștefan Ciubotărașu**, **Toma Dimitriu**, **Colea Răutu**, **Draga Olteanu**.

Producția filmului „**Setea**” a însemnat și o premieră pentru cinematografia națională, deoarece se urmărea **mărirea numărului de filme** și schimbarea **tehnicii de prelucrare** și a peliculei. Fără să ezite, conducerea studioului dă încredere echipei de cinești, condusă de tânărul regizor Mircea Drăgan și filmul se realizează pe suport Gevaert în format **cinemascop**. Imaginea filmului este semnată de operatorii **Aurel Samson** și **Alexandru Roșianu**.

Urmărind presa vremii vedem cum filmul parcurge întreaga țară, este vizionat de milioane de spectatori și primește cele mai elogioase cronici. Spațiul nu ne permite să inserăm pe toți cei care au scris despre filmul „**Setea**”. Putem să amintim că despre acest fapt au scris cu talent și cu bună credință: **Valerian Sava, Mircea Zaci, George Bălan, S.Damian** și nu putem să-l uităm pe **Valentin Silvestru**. Criticul, după ce face o analiză a genezei filmului, a mijloacelor de expresie folosite, conchide fără ezitări: „... *Mircea Drăgan, abia la al treilea film al său, (primul în adevăratul sens al cuvântului, deoarece avea realizat un scurt metraj de absolvire, la I.A.T.C. „I.L.Caragiale” și unul în coregie, n.n.) se dovedește o personalitate cinematografică, cu talent regizoral consolidat de cultură, în căutarea unui stil propriu, exprimându-se în forme care sunt îndrăznețe, nu prin artificii exterioare, ci prin lărgimea unghiului de vedere și cutezanța cuprinderii. În viziunea sa, aparatul zboară deasupra a ceea ce filmează revenind mereu pe pământ și înălțându-se iarăși, ajutându-l pe spectator să rețină detaliile și să cuprindă dintr-o singură privire ceea ce în mod obișnuit ochiul său nu vede niciodată*”.

Așezat în balanța festivalurilor internaționale, la Moscova, de pildă, filmul intră în atenția juriului și a criticii, iar din această operațiune, nu lipsită de emoții pentru oricare cineast, filmul „**Setea**” primește **Medalia de argint a Festivalului**. Enumerăm numai trei nume consacrate în cinematografia mondială care conchid asupra filmului și a regizorului. **Mihail Kalatozov**, creatorul filmului „**Zboară cocorii**”. „*Din punct de vedere artistic „Setea” demonstrează că cinematografia română este în plin progres*”. **Kaneto Shindo**, realizatorul filmului „**Insula**”: „*Sunt convins că în arta realistă a epocii noastre, inclusiv în cinematografie, progresul este determinat de măsura în care artistul știe să descopere și să redea adevărul vieții, visurile și preocupările oamenilor de azi. Filmul dumneavoastră „Setea” se încadrează fericit în aceste tendințe*”. Regizorul american **Joshua Logan** a mărturisit că: „*pentru orice om de bună credință, independent de concepțiile sale politice sau ideologice, „Setea” dă o imagine interesantă a luptei poporului pentru dreptul său la fericire. Filmul este realizat cu vibrații artistice remarcabile. Se văd în filmul dumneavoastră talente și posibilități tehnice care deschid perspective unor mari progrese*”. Punctul pe „i” îl pune istoricul de film **Georges Sadoul**: „*Să reținem numele lui Mircea Drăgan ca al unui realizator incontestabil dotat, și cel al lui Aurel Samson care are simțul pitorescului și al vieții*”.

O viziune închisă, ruptă de mersul firesc al lumii cinematografice, a făcut ca o pseudoelită să îndrepte cursul firesc al unei cinematografii de pe drumul ei aerodinamic, spre o aporie. Unul dintre cei care au avut parte de asemenea timpuri a fost și regizorul Mircea Drăgan. Dar până a fi ajuns omul-țintă pentru săgețile critice perforatoare de... peliculă, regizorul avea să mai îmbogățească patrimoniul cinematografic național cu o operă de valoare, aceasta nemaifiind o „ecranizare”, ci un scenariu original scris de Nicolae Țic, Eugen Mandric și Mircea Drăgan – „**Lupeni 29**”.

A aminti astăzi în plină democrație, în timp ce există statul de drept, de un film cu o acută linie ideologică de stânga, în care „lupta de clasă” iese în relief, are semnificația unui salt într-un gol nerecunoscut de-a lungul istoriei. Pentru că indiferent de regimurile politice care s-au perindat la

putere în România, anumite probleme sociale au rămas nerezolvate și sunt și acum încă în aceeași fază. Lumea din filmul „Lupeni 29” este o lume a nemulțumirii, a luptei, a morții și a unei Golgote perpetue...

Mărturia regizorului face parte dintr-o firească profesiune de credință: *„Noi (e vorba de colectivul de scenariști) am căutat să ne apropiem cât mai mult de adevărul istoric, să pătrundem cât mai adânc semnificațiile umane care constituiau obiectul filmului nostru”*.

Metodele folosite, precum și mijloacele utilizate în regia filmului îmbinau **documentarul** cu **ficțiunea**. Efectul estetic materializat printr-un film recunoscut internațional, nu a făcut decât să releve lumii cinematografice un spirit animat de cultură și de limbajul unei arte noi, împământenită cu eforturi uriașe în țara noastră. Caracterizările din cronicile timpului pun în valoare filmul drept „o remarcabilă realizare cinematografică” sau „o emoționantă evocare cinematografică”.

Nu numai cronicarii sau poeții au scris elogios despre reușita regizorului; și-a așternut pe hârtie gândurile sale chiar regizorul **Liviu Ciulei**: *„Regizorul Mircea Drăgan dovedește cu acest film atât hotărâre și consecvență în determinarea întregului stil al filmului, cât și claritate și precizie în rezolvarea situațiilor dramatice din interiorul unei secvențe”*. „Gazeta literară”, 1963. Dacă la filmul „Setea”, regizorului Mircea Drăgan i se încredințase realizarea primului film cinemascop pe peliculă Gevaert, la al doilea film „Lupeni 29”, cinematografia națională progresează, își îmbunătățește tehnologia de procesare și trece la suportul Eastman-Kodak, alb-negru, stereofonic. Același Liviu Ciulei notează: *„Colaborarea strânsă între regizor și operatorul Aurel Samson a asigurat unitatea stilistică a filmului. Utilizarea cinemascopului apare pe deplin justificată pentru că se adaptează de minune amplorii subiectului. Aurel Samson reușește să satureze cadrul larg al imaginii cu o bogată gamă de nuanțe, rezolvând mișcări dificile și păstrând cu consecvență cheia de lumină pe care și-a impus-o. Deosebit de frumoase sunt filmările din decorul minei. Sobre și masive scenele de masă”*.

Imediat după premieră filmul „Lupeni 29” este prezentat la **Festivalul Internațional al filmului de la Moscova** și primește **Medalia de argint și Diploma de onoare a Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S.** (a doua oară, în timp de doi ani de zile, regizorul Mircea Drăgan este laureat), fapt ce îi aduce o apreciere și prestanță în rândul cineaștilor.

Viața lui Mircea Drăgan, acum regizor pe deplin, se schimbă și în datele sale personale. După căsătoria cu Flavia Buref, care nu durase decât doi ani, între 1956 și 1958, urmează în 1963 mariajul cu Ioana Seber Drăgan. Aceasta va debuta și juca, de altfel, în multe din filmele regizorului.

III – LUPTA CU INERȚIA

Anuarul cinematografic (1986) editat de Centrala România Film (document de uz intern) menționează la pagina 61: **„Neamul Șoimăreștilor”** – 2 serii, data premierei, aprilie 1965; spectatori: 12.073.114. Iar la pagina 113, **„Neamul Șoimăreștilor”** – 2 serii (export – 26 țări). Desigur nu voi enumera țările pe unde **„Neamul Șoimăreștilor”** a văzut lumina ecranului și nu doresc de altfel să incriminez atacurile violente ale criticii din acel timp la adresa filmului, în numele unor lecturi mai mult sau mai puțin fidele ale romanului omonim de Mihail Sadoveanu.

Pe rând, fiecare critic și-a manifestat indignarea față de „profanarea” operei sadoveniene, dar „conștiințioși” nu uitau să înceapă remarcând succesul de public. Ioan Grigorescu notează în articolul „Consecvențe și inconsecvențe” din „Informația Bucureștiului”: *„La aproape total insucces de critică, „Neamul Șoimăreștilor” întrunește un cvasitotal succes de public. Intrările la acest film depășesc cu mult prognozele amare ale scepticilor. Ca în numeroase alte cazuri, critica neagră, iar publicul afirmă. Se întâmplă însă, după cum am mai văzut, și invers: entuziasmul tinerilor noștri critici de cinema să nu rimeze întru totul cu preferințele publicului”.*

Criticul-scriitor, după ce enumeră calitățile regizorale ale lui Mircea Drăgan și mijloacele tehnice care i-au fost puse la dispoziție, conchide: *„De unde atunci nereușita semnalată de mai toți criticii?”* Răspunsul îl găsește singur, fără prea mari complexe: *„În primul rând din supradozare”.* În **„Neamul Șoimăreștilor” totul e mult.**

Fără să mai enumerăm participarea la diferite festivaluri și gale unde a fost lăudat, credem că cel mai de bun simț răspuns la tot ceea ce s-a scris despre **„Neamul Șoimăreștilor”** l-a dat fiica scriitorului Mihail Sadoveanu, Profira Sadoveanu, în „Gazeta literară” din mai 1965. *„Am asistat cu un zâmbet și fără prea multă mirare la dublul aspect contradictoriu în ceea ce privește felul cum a fost primit filmul „Neamul Șoimăreștilor” la noi în țară: pe de o parte primirea rece din partea criticii, iar pe de altă parte năvala publicului în sălile de cinema, unde rulează noul film al lui Mircea Drăgan, cei dintâi – intelectuali de rasă și „buni cunoscători ai operei sadoveniene” – nemulțumiți că nu s-a exploatat destul miezul psihologic și social al romanului, cei de-ai doilea, doritori să urmărească pe ecran câteva tablouri vii și colorate ale marelui plastician care a fost Mihail Sadoveanu. (...) După cum e adevărat că orice poet încearcă toată viața să-și scrie „poezia” lui, orice pictor să-și picteze “pânza” lui, tot așa și Sadoveanu și-a făcut mâna printre altele și cu „Neamul Șoimăreștilor”, pe care fără îndoială l-ar fi scris mult mai aventuros decât a făcut, dacă ar fi îndrăznit la acea perioadă a formării sale artistice. Sunt sigură că l-ar fi vrut pe Tudor Șoimaru asemănător unui erou al lui Walter Scott și aventurile de „cape et d’eepe” echivalente în limitele specificului românesc, cu cele din „Cei trei mușchetari”. Departe de a fi o greșală ori ceva de rușine, consider că epitetul de western pe care îl dă critica e o laudă adusă filmului și pe mine mă bucură din toată inima. Și sunt sigură că același sentiment l-ar fi avut și Mihail Sadoveanu urmărind filmul pe ecran”.*

IV – PENTRU UN ÎNVĂȚĂMÂNT REGIZORAL SISTEMATIZAT

Paralel cu implicarea în totalitate în creația filmică, regizorul Mircea Drăgan a fost preocupat de învățământul artistic, încă din timpul când era ziarist și „cap limpede” la revista „Contemporanul”. O dovedește articolul semnat împreună cu Manase Radnev: *„Pentru formarea unei personalități artistice”* în care cei doi cronicari și critici, evaluează modul cum sunt pregătiți viitorii actori la **Institutul de artă teatrală și cinematografică**. Cu tot maniheismul articolului, datorat opticii timpului, se poate vedea perspicacitatea viitorului regizor, aproape de examenul de absolvire, care nu poate fi despărțită total de cea a colaboratorului său, în a depista metodele competente de formare a actorilor care vor întruchipa oameni vii, după metoda realistă. Mergând pe linia înaintașilor teatrului

românesc, în educarea actorului român, el s-a apropiat de învățământul artistic – regie film, după ce lansase deja câțiva actori care au devenit ulterior nume în teatrul sau filmul românesc.

În anul 1963, începe să predea la **Institutul de artă teatrală și cinematografică „I.L.Caragiale” din București**, la secția regie de film, în calitate de lector. Pasionat de pedagogie, tenace și exigent, va stăruia ca regia de film să fie predată studenților după un sistem complex și modern, condensat într-o programă analitică, programă care în liniile ei principale mai este folosită și astăzi (n.b. la început de an 2000) la secția regie film din U.A.T.C.

Munca de formare a sistemului pedagogic regizoral, în domeniul filmului, Mircea Drăgan nu a realizat-o de unul singur, dar sigur (și cu documente probate), este că a fost „motorul” principal în această acțiune. I-au stat alături **Victor Iliu, Mihnea Gheorghiu** și alți regizori animați de aceeași dorință de a avea o școală de film a românilor.

Acțiunea demarată în 1962 a continuat până în anul 1989, anul Revoluției Române, când profesorului Mircea Drăgan aproape i s-a luat dreptul de a mai modela regizori... Orice revoluție ridică valuri de nemulțumire și dă naștere și la primeniri sociale, dar și la nedreptăți. Revoluția Română nu a făcut excepție de la regulă.

O societate nouă se naște în dureri; lumea creată apoi, iată, nu infirmă valoarea lui Mircea Drăgan ci, dimpotrivă. Nu o poate ignora.

Pe lângă U.A.T.C., unde în învățământul de stat sunt pregătiți profesioniști pentru teatru și film, după Revoluție au mai apărut și instituții particulare care pregătesc specialiști pentru film, televiziune și teatru. Profesorul universitar dr. Mircea Drăgan predă regie de film la Universitatea Media, Universitatea Ecologică și la Universitatea Hyperion.

Secolul XXI va avea nevoie exclusiv de imagine, iar însușirea limbajului cinematografic va fi o necesitate stringentă. Cum aminteam în capitolul „Lupta cu inerția”, regizorul Mircea Drăgan a fost tot timpul și este un om al timpului său. Atunci în **1965** a simțit că cinematografia națională se poate „salva” numai printr-un afluz uriaș de spectatori care să susțină imensele investiții ale unui film și, bineînțeles, eventualele capodopere. În articolul-interviu, din revista „Contemporanul”, realizat de Miruna Ionescu și în care erau abordate majoritatea temelor și preocupărilor regizorului Mircea Drăgan, evident se ajunge și la relația profesor-student, incluzând în context și problema spinoasă a debutului nou veniților în producție: (...) **În ceea ce privește aprecierea critică, aș vrea să semnaliez un fenomen pe care l-aș numi „de perfidie”, prin care un tânăr este exagerat lăudat, opunându-l vechii generații sau altor filme realizate anterior. Atât laudele exagerate, cât și acest întreg sistem, sunt nocive prin ele însele, dar mai ales dăunătoare tânărului cineast. Nu sunt dintre aceia care socotesc că e pedagogic să nu i se acorde tânărului nota 10, pentru că o merită numai profesorul. Este un prilej de bucurie pentru toți să salutăm geniul unui tânăr cu o singură condiție: să fie într-adevăr”.**

Dincolo de viața plină de tumult pe care a dus-o Mircea Drăgan nu trebuie să uităm că fiecare om are și o viață personală. Căsătoria cu Ioana Drăgan i-a adus împlinirea prin venirea pe lume a „loanei cea mică” după cum și-a notat regizorul într-un jurnal intim. Data de 10 august 1969 este consemnată cu puțin înainte ca tatăl să fie numit profesor titular la catedra de regie de film, disciplina **„Arta regizorului de film”**.

Pe parcursul a 15 ani, regizorul și profesorul Mircea Drăgan va îndeplini toate funcțiile de conducere în I.A.T.C. „I.L.Caragiale”; prodecan, în 1967; decan al Facultății de teatru, în 1970; iar din 1976 până în 1981, Rector al Institutului.

În această perioadă, mai precis în 1980, susține (la Universitatea București) teza de doctorat cu titlul „Spectacograma – metodă de analiză a structurii spectacolului cinematografic”. Teza fusese publicată în Buletinul editat de I.A.T.C. „I.L.Caragiale” în anul 1979.

Trebuie să subliniem că și apariția acestui Buletin anual, unde profesorii de la toate specialitățile din I.A.T.C. (inclusiv studenții) își publicau cursurile, scenariile, temele de cercetare, comunicările științifice se datorează și rectorului Mircea Drăgan...

A fost puțin? A fost mult? E greu să dai un verdict chiar acum, după ani, când furia apelor încă nu s-a domolit și un spirit demolator mai bântuie încă.

V – RETRO- ORIZONT DE CINEFIL

Fisura masivă creată între creația lui Mircea Drăgan și critica românească de film nu l-a împiedicat pe acesta să facă noi filme.

1966 reprezintă anul când reia o temă nefinalizată din **„Lupeni 29”** – calvarul văduvelor greviștilor pe drumul spre dobândirea unor drepturi legale. Distribuția, predominant feminină, scoate în evidență interpretarea loanei Drăgan, aflată acum în primul rău rol de mare întindere. **Valeriu Râpeanu** consemna într-un carnet cinematografic despre filmul **„Golgota”**: *„La începutul calvarului ele nici nu bănuiesc pentru ce trebuie să îndure toate aceste umilințe și nici care va fi sfârșitul”*. Filmul are și astăzi un tragism nedisimulat, relevat de mâna fermă a regizorului Mircea Drăgan. Paradoxal **„Golgota”**, văzut astăzi pare mai mult o încordare de forme a unui mare campion în vederea unei lupte cu sine însuși, decât reliefarea unei realități sociale, evocată în mod magistral în **„Lupeni 29”**. Spuneam aceasta deoarece fiecare autor are teme și motive proprii care se metamorfozează în alte opere, chiar dacă el nu-și dorește aceasta conștient.

Imediat după **„Golgota”** regizorul intră în producție cu un film de mare montare, pe un scenariu de Titus Popovici: **„Columna”**. Anunțul intrării în producție a acestui film a surprins la început, dar treptat, majoritatea celor care contestau o nouă producție despre daci și înfrângerea lor și-au dat seama că acum era vorba de **altceva**. Acest **altceva** ținea chiar de ființa acestui neam, **neamul românesc**.

Filmul creat de regizorul Mircea Drăgan, urmărește procesul crunt și anevoios al osmozei poporului român dintre dacii ocupați, dintre dacii liberi și romanii cuceritori. O pledoarie elocventă face **D.I.Suchianu** pe marginea acestui film: „*Am văzut filmul făcut de Mircea Drăgan. Un film cu atât mai merituos cu cât a știut expurga toate neadevărurile din scenariu. Luptele de pe Columnă sunt doar o scurtă secvență atât cât trebuie pentru a începe o nouă poveste, uimitoarea poveste a logodnei repede înfăptuită, dar lungă în trăinicie, împreunarea acestor două mari popoare*”.

Cuvintele încărcate de plasticitate ale criticului se constituie într-un argument mai mult decât evident pentru existența și evoluția filmului. (Critica s-a dovedit mai ponderată în atacuri furibunde, mai ales că regizorul își luase o garnitură solidă, distribuția principală fiind: **Richard Johnson, Amedeo Nazzari, Antoanella Lualdi, Gheorghe Dinică, Ilarion Ciobanu, Emil Botta, Ștefan Ciubotărașu** într-un rol memorabil, cu valențe interpretative egale, sau chiar mai mult, pot zice, decât cel din „Pădurea Spânzuraților”).

Filmul prezintă o rotunjime a lui, o rigurozitate a regiei, atât în locul individual al actorilor cât și în secvențele de masă. Performanța lui Mircea Drăgan este răsplătită din plin. Filmul „**Columna**” este selecționat pentru „Globul de aur”, de către **F. P. Association**, în octombrie 1968, iar în anul următor este nominalizat la **Oscar**, pentru **Cel mai bun film străin**, de către **Academia Americană de Film, Artă și Știință**. A fost preferat „Război și pace” al regizorului sovietic Serghei Bondarciuk, dar faptul de a te afla în competiție reprezintă, prin actul însuși, un mare succes.

Curajos și iubitor al publicului, regizorul Mircea Drăgan nu s-a sfiit să abordeze multiple **genuri** cinematografice, de la **filmul polițist** de factură comică, la filmul de actualitate, fără a uita vechea lui pasiune pentru **istorie**.

Între 1970 și 1989 realizează „**Brigada diverse intră în acțiune**”, **Brigada diverse în alertă**”, „**Brigada diverse la munte și la mare**”, filme la care critica s-a împărțit în două simțind o anumită „schimbare” a... schimbărilor din cinematografia mondială. Și mai ales necesitatea ca filmul să reflecte și micile mărunțișuri și potlogării din societatea socialistă, care, în genere, se dorea perfectă. (Că nu era, a dovedit-o Istoria, micuții potlogari de atunci au crescut și astăzi sunt crema lumii noastre democratice!).

Cine a avut dreptate în fața Timpului care le cântărește pe toate? Mircea Drăgan omul? El s-a resemnat. Dreptate a avut FILMUL profesat de el.

Un astfel de film este și „**Explozia**” realizat în 1972, după un scenariu de Ioan Grigorescu, pornind de la un eveniment real, petrecut într-un port dunărean. La bordul unui vas panamez, încărcat cu azotat de amoniu, izbucnește un incendiu; este gata să explodeze și să măture orașul Galați. Pe puntea lui defilează un nivers de tipologii diverse, pitorești, începând de la eroul stingător de sonde – Gică Salamandră și până la ultimul borfaș.

Fiecare secvență a filmului transmite emoție și tensiune, simpatie și eroism. Parcă făcând o acoladă peste timp, la începuturile sale, regizorul construiește o lume veridică nu din trecut, ba dimpotrivă, din actualitate, iar filmul trăiește, e viu pentru că dezvăluie caractere în acțiune, fără a le îngroșa nici patetic, dar nici grotesc. Oamenii din film sunt ca în viață, dar sunt personaje de film care

răspund emoțional și estetic la toate exigențele artistice. Privite și astăzi filmele lui Mircea Drăgan degajă sentiment al permanenței.

După ce în **„Ștefan cel Mare – Vaslui 1475”** și în **„Frații Jderi”** continuase să scrie, cu pana luminii cinematografice, alte două pagini din epopeea națională, regizorul Mircea Drăgan se pasionează de genul filmului de acțiune cu evenimente spectaculoase. Mergând pe un filon exploatat și astăzi, filmul cu multe elemente de atracție, realizată în 1977 **„Cuibul salamandrelor”**, o poveste incitantă despre „curaj și dăruire”, după cum se exprima un cronicar al timpului în revista „Contemporanul”, din anul premierei. Considerațiile asupra tematicii și realizării se înscriu în limitele „obiectivității” atingând timid problema producerii serialului, gen uzitat cu succes în Occident și astăzi și atunci: *„Cinematografia noastră pune iată bazele unui nou serial. După „Explozia”, scenaristul Ioan Grigorescu și regizorul Mircea Drăgan se reîntâlnesc pe teritoriile unui film din aceeași familie tematică. „Cuibul salamandrelor” prelungind, de fapt, existența unor personaje din filmul anterior spre noi întâmplări spectaculoase*. După ce povestește pe scurt aventurile lui Gică Salamandră din anteriorul film citat, cronicarul conchide spre final: *„Poate că scenaristul, preocupat preponderent de spectacol, a simplificat (spre deosebire de alte dăți) prospecțiile psihologice. Poate că regizorul atent la semnificațiile intrigii nu a manifestat întotdeauna aceeași atenție la detalii. Dar (filmul, bineînțeles – n.n.) are un ritm susținut, un conflict pregnant, întreține interesul spectatorilor. Și mai are un personaj principal, personaj cu funcție dramatică în conflict: locul (filmul cu pricepere de operatorul George Cristea), o ardere continuă, care pune bine în lumină curajul și dăruirea, spiritul de sacrificiu al celor chemați să-l răpună”*.

Celelalte două filme realizate **„Aurel Vlaicu”** – un film portret al „temerarului nostru zburător”, un Icar al secolului douăzeci și **„Brațele Afroditei”** au avut parte de critici caustice și demolatoare. Cel puțin pentru filmul despre primul român care a reușit să construiască și să piloteze singur un avion, urmat de sacrificiul suprem, era nevoie cel puțin de o critică constructivă. Spun asta nu din complezență pentru regizorul care s-a încumetat să realizeze un **portret** al nui om care a sfârșit tragic într-o lume meschină, ci pentru cei care vor dori să mai încerce reliefaarea unor personalități ale culturii, științei și tehnicii naționale.

Întâlnirea cu scriitoarea Ioana Postelnicu, autoarea romanului **„Plecarea Vlașinilor”**, îl face pe regizorul Mircea Drăgan să-și focalizeze atenția asupra subiectului romanului cu același nume. Criticul **Manuela Cernat** punctează într-o cronică din „Informația Bucureștiului”, 1983: *„După ce a cochetat cu mai toate genurile posibile, de la filmul de război la viguroasa frescă politică, de la evocarea istorică la filmul istoric de aventuri, de la filmul de actualitate la comedia polițistă, Mircea Drăgan se reîntoarce, cu „Plecarea Vlașinilor”, pe terenul ferm al epopeii naționale, cu un film de amplă respirație epică, în stilul și pe linia tradițională spectaculară pe care s-au situat dintotdeauna raporturile sale cu istoria”. (...) „De fapt singurul reproș ce îl putem aduce regizorului este că s-a mulțumit din nou să rămână doar un profesionist, îngropându-l tot mai adânc în uitare pe artistul plin de ambiție creatoare care a semnat acea vânjoasă pagină de cinema numită „Setea”*.

„Plecarea Vlașinilor” este urmată la scurt timp de **„Întoarcerea Vlașinilor”**, caracterizat drept **„o pagină dramatică din lupta multiseclară a neamului nostru pentru libertate socială și națională”**.

Abordarea atâtor genuri evocate și de criticul și profesorul de filmologie Manuela Cernat, i-a solicitat regizorului Mircea Drăgan aproape toate registrele talentului său. Unele au răspuns cu brio la încercările artistice, altele, din varii motive, nu au reușit să se impună în fața criticii, dar s-au impus publicului.

VI – OMUL, SPRE LEGENDĂ

Fire dinamică și întreprinzătoare, Mircea Drăgan și-a asumat întotdeauna atât succesele cât și eșecurile sale, dacă ele au fost văzute de pe o bază reală fără subiectivisme. Stau mărturiile existente în interviuri și în actele sale pe care și le-a asumat. Cu toate că era prins în activitatea universitară, în anul 1968 acceptă funcția de Director General al Consiliului Național al Cinematografiei. Perioada de un an, cât a îndeplinit această atribuție, a întărit legăturile cinematografiei naționale cu alte țări și cu rețele de distribuție. Din scrisorile aflate în arhiva sa personală, venite din America, se reflectă dorința românilor de a pătrunde pe piața S.U.A., acesta fiind dezideratul tuturor cineaștilor din România. Dar oricâtă energie ar poseda un om, atâta vreme cât timpul îi este limitat și mai este implicat în câteva direcții de activitate, lucrurile nu se află în cea mai bună regulă, mai ales dacă nu este sprijinit și este atacat permanent cu vehemență.

După un an, regizorul Mircea Drăgan se retrage de la conducerea C.N.C. și optează pentru activitatea universitară de care nu s-a despărțit niciodată, indiferent de ce regim a fost la putere. Are acest om o dotare de la natură pentru școală, manifestată prin răbdare și perseverență, toate dublate de o strategie greu de decelat, încât și cei mai aprigi dușmani ai săi, care nu au pregetat să îl blameze, datorită unor probleme ale lor native, îi recunosc măiestria în a educa și șlefui tinerele talente pentru film.

De fapt afirmațiile pot fi probate cu fapte de alți cercetători ai vieții și operei regizorului Mircea Drăgan. Cu toate criticile și loviturile primite sub centură, nemeritate de multe ori, a avut și are puterea de a nu rupe relațiile definitiv cu toți cei cunoscuți, fapt ce poate fi verificat de oricine. Ține acest lucru sau calitate de aptitudinile și talentul unui regizor, care în munca sa trebuie să dirijeze o lume formată din personalități diverse și schimbătoare ca bucățile de sticlă colorată dintr-un caleidoscop. Credem că și această trăsătură i-a asigurat o permanență în viața cinematografiei românești.

Chiar dacă răspundea uneori criticilor vehemente, pertinent, niciodată nu și-a pierdut cumpătul și a continuat să muncească și să convingă producătorii să-l crediteze în a face filme. Consecvent cu sine însuși și cu misiunea pe care și-a asumat-o, a continuat să se inspire din literatura lui Mihail Sadoveanu și să realizeze filme din creația scriitorului. Astfel că între anii 1973-1975 concepe două ecranizări cu vădita intenție de a proiecta pentru prezent și pentru posteritate figura legendară a **Marelui Ștefan**, care timp de 47 de ani a știut să cârmuiască Moldova cu înțelepciune și să o apere de tot ce ar fi putut să o destrame. Având aceste gânduri pentru această figură legendară, la mormântul căruia, spun cronicarii vremii, s-a închinat chiar **Mărețul Mihai Viteazul**, trebuie să păstrăm un respect interior, indiferent de vânturile amăgitoare ale Istoriei.

Regizorul poartă o mare amărăciune în suflet pentru că nimeni nu mai este interesat de un film istoric ca „**Apus de soare**”, film ce ar vorbi mai mult de actualitate și de păcatele noastre ale românilor, decât orice film demascator și la modă. Mesajul patriotic conținut în ultimele cuvinte ale **Marelui Ștefan**, proiectat pe ecran, ar aduce din nou un sentiment care acum este taxat politic, dar înainte de venirea comuniștilor la putere era o datorie de onoare pentru fiecare cetățean din România, indiferent dacă era bogat sau sărac. Sentimentul patriotic nu este de sorginte politică, dar poate fi exploatat de aceasta în scopuri bineștiute.

În 1976 Consiliul profesoral îl numește pe profesorul Mircea Drăgan, în funcția de rector al I.A.T.C. „I.L.Caragiale”, funcție pe care o va îndeplini până în 1981.

Perioada petrecută ca rector va fi una dintre cele mai grele din viața sa. **4 martie 1977** – cutremurul de pământ din România, obligă Institutul să se evacueze în altă clădire, cea din Schitu Măgureanu nemaiprezentând siguranță pentru activitatea universitară și pentru biblioteca acestuia. Demersuri nesfârșite la diferite ministere, mai cu seamă la Ministerul Învățământului, sunt făcute de rectorul Mircea Drăgan pentru o soluție de moment și una de lungă durată. Pentru câțiva ani I.A.T.C. „I.L.Caragiale” se mută în clădirea Teatrului Național, iar după acordarea unei clădiri în strada Matei Voievod, aflată într-o stare deplorabilă, va începe operațiunile de amenajare pentru un habitat cât mai civilizată pentru un student la o facultate de artă. Paralel profesorul Mircea Drăgan făcea demersuri pentru construirea unui platou pentru viitori studenți la regia de film, operatorie și bineînțeles pentru actorii studenți, interpreți în filmele acestora. Mircea Drăgan obține aprobarea de la vechiul regim, dar laurii construirii îi vor primi cei care au înlăturat conducerea Institutului în 1989, cu ajutorul studenților.

Și asta este o pagină de istorie.

La începutul cărții aminteam că Mircea Drăgan este omul care a traversat mai multe „straturi” de **timp**, decât am bănuț; sperăm că acest opuscul îl va determina să porceadă la scrierea memoriilor sale, eveniment ce ar suscita un mare interes pentru publicul care i-a iubit filmele și care, în anonimatul său, a fost mereu alături de dânsul.

Pentru că dacă nu ar fi fost, de unde am mai fi contabilizat noi peste **25 de milioane de spectatori** efectivi la filmele realizate de domnia sa? Poate că numărul lor este mai mare, este treaba statisticienilor să stabilească acest lucru, pe noi ne interesează viața și opera unui om și artist așa cum a fost și este.

Restul este legendă...

VII – BIO-FILMOGRAFIE

1932-3 octombrie

Se naște în localitatea Gura Ociștei, Mircea Drăgan, primul copil al soților Tudorache Drăgan (născută Rotaru). Primii patru ani ai copilăriei, la Gura Ociștei.

1936 – 4 aprilie. - Se naște al doilea copil, Georgeta Drăgan.

1939

Începe cursurile școlii primare la Școala din cartierul Bucureștii Noi. Premiat pentru rezultate foarte bune la învățătură. Participă la concursurile de încercări literare organizate de „Universul Copiilor”, sub conducerea lui N.Batzaria.

1943

Absolvent al Școlii primare. Concurs de admitere la Colegiul Național „Sf.Sava”; reușește fără loc. Admis la Liceul particular „Barbu Ștefănescu Delavrancea”, pe strada Luterană. Anul I, la acest liceu.

1944

Admis în anul II la Colegiul Național „Sf.Sava”. Primele contacte cu spectacolele Teatrului Național, găzduit în această clădire.

1950

Ultimul an de liceu, la seral; din motive financiare se angajează electronist în cadrul Ministerului Forțelor Armate.

1951

Absolvent al Colegiului Național „Sf.Sava”. Participă (6000 de candidați) la Concursul de admitere la Institutul de Artă Cinematografică locul 6 din 12 admiși. Începe cursurile la Secția regie de film, profesor titular de clasă regizorul Dinu Negreanu, alături de regizorii Jean Georgescu, Victor Iliu și Savel Știopul. Începe să frecventeze redacția revistei „Contemporanul”, publică articole având un caracter cinematografic.

1954 – Angajat redactor al revistei „Contemporanul”.

1955

Absolvent al I.A.T.C., Secția regie film – șef de promoție; filmul de diplomă – „**În vreme de război**”, după I.L.Caragiale (i. George Cornea, Gheorghe Cristea, Gheorghe Petre, Vasile Mînăstireanu). Cu: Amza Pellea, Cristea Avram, Sabin Făgărășanu, Sinișa Ivetici; angajat regizor artistic, în cadrul Studioului cinematografic „București”.

1956

Intră în producție filmul **„Se ridică ceața”**, adaptare după Alexandru Sahia de Mircea Drăgan, Manole Marcus și Iulian Mișu. Lui Mircea Drăgan îi revine episodul **„Întoarcerea tatei din război”**. Mircea Drăgan este determinat să se retragă. **18 februarie** – Se căsătorește cu Flavia Buref, distribuită în primele două filme ale lui Mircea Drăgan, **„Dincolo de brazi”** și **„Setea”**.

1957

Concepe, cu Mihai Iacob, scenariul filmului **„Dincolo de brazi”**; în coregie. Film de debut. Face parte din delegația română la Conferința cinematografiilor din țările socialiste, Cehoslovacia.

1958

Premiera filmului **„Dincolo de brazi”** (r. Mircea Drăgan, Mihai Iacob; i. Aurel Feher, d. Ștefan Marișan). Cu: Colea Răutu, Constantin Lipovan, Flavia Buref.

1958 – Se desparte de Flavia Buref.

1959 - Membru în delegația română la Conferința Cinematografiilor din țările socialiste, Bulgaria.

1960 - Realizează filmul **„Setea”**.

1961 – 3 mai

Premieră, Sala Palatului, a filmului **„Setea”** (r. Mircea Drăgan; s. Titus Popovici; i. Aurel Samson, Alexandru Roșianu; m. Theodor Grigoriu; d. Liviu Popa). Cu: George Calboreanu, Colea Răutu, Ilarion Ciobanu, Flavia Buref, Jules Cazaban, Alexandru Virgil Platon, Sandu Sticlaru, Ștefan Ciubotărașu, Toma Dimitriu, Eliza Petrăchescu, Draga Olteanu, Constantin Țăpârdea. Delegat la Festivalul Internațional al filmului de la Moscova. Filmul **„Setea”** – **Medalia de argint**.

1962

Intră în producție **„Lupeni 29”**. Lector universitar la **I.A.T.C., I.L. Caragiale, Facultatea de teatru, secția regie film**. Se înființează **Asociația Cineaștilor (ACIN)** din România. Între inițiatori – **Mircea Drăgan**.

1963

Lector universitar - Premieră, spectacol de gală, Sala Palatului cu **„Lupeni 29”**. (r. Mircea Drăgan, s. Mircea Drăgan, Nicolae Țic, Eugen Mandric, i. Aurel Samson, m. Theodor Grigoriu, d. Liviu Popa, c. Maria Bortnovschi). Cu: Lica Gheorghiu, Colea Răutu, Ștefan Ciubotărașu, George Calboreanu, Ilarion Ciobanu, Costel Constantin, George Mărută, Fory Etterle, Sandu Sticlaru, Boris Ciornei, Toma Dimitriu, George Motoi. La Festivalul internațional al filmului de la Moscova, **Medalia de argint**. Scenariul - **Diploma Uniunii scriitorilor din U.R.S.S.** Mircea Drăgan – **Laureat al Premiului de Stat** din R.P. Română. Membru al delegației române la Festivalul internațional al filmului – Cannes. **9 august** – Se căsătorește cu Ioana Drăgan (născută Seber).

1964

Gala filmului „**Lupeni 29**”, în Cehoslovacia. Călătorie de documentare în Franța. Călătorie de studii în Italia. Membru al juriului la Festivalul filmului de la Moscova. Face parte din delegația română la Festivalul de la New Delhi.

1965 – 13 aprilie

Premieră, spectacol de gală cu „**Neamul Șoimăreștilor**” la cinematograful „Patria” din București (r. Mircea Drăgan, s. Alexandru Struțeanu și Constantin Mitru, i. George Cornea și Aurel Samson, m. Theodor Grigoriu, d. Constantin Simionescu, Florina Tomescu, c. Horea Popescu). Cu: George Calboreanu, Ștefan Ciubotărașu, Colea Răutu, Dina Cocea, Mihai Vasile Boghiță, Ana-Maria Nicolau, (debut), Ion Besoiu, Amza Pellea, Ioana Drăgan, Dem. Rădulescu, Ernest Maftei, Constantin Rauțki, George Mărutză, Toma Dimitriu, Fory Etterle. Filmul prezentat la Festivalul internațional al filmului de la New Delhi, apoi în marile orașe din India.

1966 – Călătorie în R.D.G., la prezentarea filmului „**Neamul Șoimăreștilor**”.

1966 – decembrie

Spectacol de gală, filmul „**Golgota**”, la cinematograful „Patria” din București (r. Mircea Drăgan, i. George Cornea, m. Theodor Grigoriu, d. Constantin Simionescu, Ileana Oroveanu). Cu: Draga Olteanu, Ioana Drăgan, Viorica Farkas, Violeta Andrei, Nunuța Hodoș, Gheorghe Dinică, Sebastian Papaiani, Alexandru Virgil Platon, Sabin Făgărășanu, Gheorghe Pătru.

1967

Prodecan al Facultății de teatru, din I.A.T.C. „I.L.Caragiale”, București. Călătorii în Franța, Algeria, Germania Federală, Ungaria. Începe filmările la „**Columna**”. Ordinul „Meritul Cultural”. Conferențiar universitar, la catedra de regie film, din Facultatea de teatru a I.A.T.C. „I.L.Caragiale”.

1968

Director General al Centrului Național al Cinematografiei. Participă la conferințe despre cinematografie și la Festivaluri de film – Berlin, Cannes. Călătorii în Anglia, Germania, Franța, Italia.

1968- 19 noiembrie

La cinematograful „Patria” din București, premiera filmului „**Columna**” (r. Mircea Drăgan, s. Titus Popovici, i. Nicu Stan, m. Theodor Grigoriu, d. Liviu Popa, c. Ileana Oroveanu). Cu: Richard Johnson, Antoanella Lualdi, Amedeo Nazzari, Ilarion Ciobanu, Ștefan Ciubotărașu, Amza Pellea, Gheorghe Dinică, Florin Piersic, Emil Botta, Franco Interlenghi, Sidonia Manolache. Filmul, nominalizat pentru „**Globul de aur**”; **Academia americană de film, de arte și științe**, nominalizează „**Columna**” la premiul **Oscar**, pentru cel mai bun film străin. Bursă de studii în S.U.A. Renunță la funcția de Director General al C.N.C.

1969 – 10 august

Se naște Ioana, fiica sa. Profesor universitar, la catedra de regie film în I.A.T.C. Participă la Festivalurile de film de la New Delhi, Manheim, Moscova.

1970 – 1971

Este numit **Decan al Facultății de teatru, I.A.T.C. „I.L.Caragiale”**. Începe serialul **B.D.: „Brigada diverse intră în acțiune”, „Brigada diverse în alertă”, „Brigada diverse la munte și la mare”**. (r. Mircea Drăgan, s. Nicolae Țic, Mircea Drăgan, i. Nicolae Mărgineanu). Cu: Toma Caragiu, Dem. Rădulescu, Sebastian Papaiani, Puiu Călinescu, Iurie Darie, Jean Constantin, Dumitru Furdui, Vasilica Tastaman, Ioana Drăgan.

1972 – 25 decembrie

Spectacol de gală cu **„Explozia”** (r. Mircea Drăgan, s. Ioan Grigorescu, i. Nicolae Mărgineanu, m. Theodor Grigoriu, d. Constantin Simionescu, c. Horea Popescu). Cu: Radu Beligan, Gheorghe Dinică, Toma Caragiu, Dem. Rădulescu, Jean Constantin, George Motoi, Toma Dimitriu, Colea Răutu, Draga Olteanu, Mircea Diaconu, Florin Piersic, Cezara Dafinescu, Mircea Bașta, Aurel Cioranu.

1973

„Explozia”, Diploma juriului, Festivalul internațional al filmului de la Moscova. Călătorii de documentare în Franța, Italia, Germania. Filmul obține și **Premiul de aur „Faro Cabo de Palos”** – Festivalul filmului naval de la Cartagina din Spania, iar la Odesa primește **Medalia de aur** – Concursul producțiilor consacrate mării – Festival internațional.

1974

Premiera **„Frații Jderi”** (r. Mircea Drăgan, s. Profira Sadoveanu, Constantin Mitru, i. Nicolae Mărgineanu, Mircea Mladin. Cu: Gheorghe Cozorici, Sebastian Papaianu, Iurie Darie, Toma Dimitriu, Geo Barton.

1975 – 6 ianuarie

Premieră, **„Ștefan cel Mare” – Vaslui 1475”**. (r. Mircea Drăgan, s. Valeria Sadoveanu, Constantin Mitru, Mircea Drăgan, i. Mircea Mladin, m. Theodor Grigoriu, d.c. Aureliu Ionescu. Cu: Gheorghe Cozorici, Gheorghe Dinică, Violeta Andrei, Toma Dimitriu, Sandina Stan, Ioana Drăgan, Geo Barton, Florin Piersic, Ana Szeles, Iurie Darie, Sebastian Papaiani, Emanoil Petruț, Dina Cocea, Colea Răutu, Lucia Râpeanu.

1976 – Consiliul Profesora îl numește **Rector al I.A.T.C. „I.L.Caragiale”**.

1977

Premieră, **„Cuibul salamandrelor”** (r. Mircea Drăgan, s. Ioan Grigorescu, i. George Cristea). Cu: Gheorghe Dinică, Stuart Whitman, Radu Beligan, Tonuy Kendall, Jean Constantin, Gordon Mitchell, Mircea Diaconu, Paola Senatore, Ioana Drăgan, Woody Strade, Florin Piersic, William Berger, Valeriu Plătăreanu, Roberto Messina, Mihai Vasile Boghiță, Constantin Dinulescu, Ray Milland.

1978

Premieră, **„Aurel Vlaicu”** (r. Mircea Drăgan, s. Eugenia Busuioceanu, i. George Cristea). Cu: Gabriel Oseciuc, Radu Beligan, Dina Cocea, Maria Voluntaru, Toma Dimitriu, Dem. Rădulescu, Ioana Drăgan, Violeta Andrei, Emanoil Petruț, Ștefan Tapalagă, Octavian Cotescu, Adrian Pintea.

1979

Premieră, **„Brațele Afroditei”** (r. Mircea Drăgan, s. Ioan Grigorescu, i. Alexandru David). Cu: Radu Beligan, Violeta Andrei, Mircea Albulescu, Dem. Rădulescu, Ioana Drăgan, Abdelkader Motaâ, Rita Ben Abdesiam.

1980

Începe serialul Vlașinilor cu **„Plecarea Vlașinilor”**, colaborare la scenariu cu Ioana Postelnicu, autoarea romanului omonim. Susține la **Universitatea din București**, Facultatea de limbă și literatură română, teza de doctorat **„Spectacograma – metodă de analiză a structurii spectacolului cinematografic”**.

1981

În producție, prima serie din ciclul Vlașinilor: **„Plecarea Vlașinilor”**. Este eliberat din funcția de Rector al I.A.T.C. „I.L.Caragiale”. Primește **Diploma de doctor în filologie al Universității București**. Premieră, **„O lume fără cer”**, episoade din **„Lupeni 29”** și **„Golgota”**.

1982 – Intră în producție **„Întoarcerea Vlașinilor”** și serialul **„Vlașinii”** (9 episoade).

1983

Premieră, **„Plecarea Vlașinilor”** (r. Mircea Drăgan, s. Ioana Postelnicu, Mircea Drăgan, i. Ion Marinescu). Cu: Emanoil Petruț, Silviu Stănculescu, Florina Luican, Ioana Drăgan, Nae Gh.Mzilu.

1984

Premiera filmului **„Întoarcerea Vlașinilor”** (r. Mircea Drăgan, s. Ioana Postelnicu, Mircea Drăgan, i. Ion Marinescu). Cu: Emanoil Petruț, Silviu Stănculescu, Ioana Drăgan, Gabriel Oseciuc, Florina Luican, Cezara Dafinescu, Karoly Sinka, Luminița Vătămănescu, Nae Gh.Mazilu.

1984 – 10 decembrie

Premieră, **„Raliul”** (r. Mircea Drăgan, s. Melania Chiriacescu Constaniu, i. Ion Marinescu). Cu: Diana Gheorghian, Constantin Diplan, Ștefan Sileanu, Mircea Bașta, Monica Ghiuță, Lucia Mureșan, Eugeniu Ungureanu, Adrian Păduraru, George Oancea, Răzvan Popa.

1985 – Începe filmările la **„Cucoana Chirița”**.

1987

Premieră, **„Cucoana Chirița”** (r. Mircea Drăgan, s. Draga Olteanu Matei, i. Ion Marinescu). Cu: Draga Olteanu-Matei, Rodica Popescu-Bitănescu, Adrian Păduraru, Cornel Constantiniu, Iurie Darie,

Ileana Stana-Ionescu, Mihai Fotino, Dionisi Vitcu, Marin Moraru, Ștefan Tapalagă. Intră în producție **„Chirița în Iași”**.

1988

Premieră **„Chirița în Iași”** (r. Mircea Drăgan, s. Draga Olteanu-Matei, i. Ion Marinescu); aceeași distribuție.

1988 – 1989

Încercări nereușite pentru realizarea filmului **„Mă privește pe mine”**, scenariu de Paul Ioachim.

1989 – 22 decembrie. Revoluția Română.

Regizorul Mircea Drăgan, profesor universitar la I.A.T.C. este contestat de propriii săi studenți, în numele mâniei populare. Spre deosebire de alți profesori nu cedează la presiunile nefondate și rămâne profesor, fără a se mai încredința clasă de regie film.

1991 – Intră în producție cu **„Atac în bibliotecă”**, după un scenariu de George Arion.

1992

Premieră, **„Atac în bibliotecă”** (r. Mircea Drăgan, s. George Arion, i. Ion Marinescu). Cu: Dina Cocea, Șerban Ionescu, Magda Catone, Rodica Popescu-Bitănescu, Cezara Dafinescu, George Motoi, Alexandru Bindea, Jean Constantin, Ștefan Tapalagă, Eugenia Bosânceanu, Dorin Dron, Mihai Vasile Boghiță.

1993

Profesor titular de regie film la **Universitatea Hyperion**. Profesor universitar în cadrul A.T.F., curs de regie la **Facultatea de Film**, secția **Comunicații audio-vizuale**.

1998 – Profesor titular de regie film la **Universitatea Ecologică și Universitatea Media**.

2000 – Profesor titular la **Facultatea de cinematografie - regie film a Universității Media**.